

**මහජන පුස්තකාලයක විමර්ශන
පුස්තකාලයාධිපතිවරයෙකුගේ කාර්යභාරය පිළිබඳ
විමර්ශනාත්ම අධ්‍යයනයක්
බෝදාගම සුමන හිමි**

හැඳින්වීම

මහජන පුස්තකාලයක් යනු යම් ප්‍රදේශයක ජීවත් වන මහජනතාවගේ භාවිතය සඳහා ඇති පුස්තකාලයකි. පාසල් පුස්තකාල, විශ්වවිද්‍යාල පුස්තකාල, විශේෂ පුස්තකාල, ජාතික පුස්තකාල යන පුස්තකාල ප්‍රභේදයන් අතුරින් මහජන පුස්තකාලය ජනතාවට වඩාත්ම සම්පතම ආයතනය වේ. මෙහි දී ජාති, ආගම්, කුල, පන්ති ආදී විශේෂතාවන්ගෙන් තොරව යම් ප්‍රදේශයක ජීවත් වන මහජනයාගේ කියවීම් අවශ්‍යතා සම්පූර්ණ කිරීම සඳහා පිහිටුවා ඇති පුස්තකාල මහජන පුස්තකාල ලෙස පොදුවේ නිර්වචනය කළ හැකිය (Malaysian Journal of Library & Information Science, Vol.1, no.2, December 1996: 95-98). 1972 දී සංශෝධිත මහජන පුස්තකාල සඳහා වන යුනෙස්කෝ ප්‍රඥප්තියෙහි මහජන පුස්තකාලයක අරමුණු මෙසේ පැහැදිලි කර ඇත. " මහජන පුස්තකාලය ජීවමාන අධ්‍යාපනික, සංස්කෘතික හා සන්නිවේදන මාධ්‍යයක් වන අතර ජනතාව හා ජාතීන් අතර අන්‍යෝන්‍ය වැටහීම, සාමය හා සුහදතාවය වර්ධනය කිරීමෙහි ලා උපයෝගී වන පොදු ආයතනයකි"(මහජන පුස්තකාල සඳහා යුනෙස්කෝ ප්‍රඥප්තිය - 1972 සංශෝධිත)

මීට අමතරව පුස්තකාල හා විඥාපන විද්‍යා ක්ෂේත්‍රයේ මෙරට සිටි ඇදුරුවරියක් වන ඊශ්වරි කොරයා මහත්මිය මහජන පුස්තකාල පිළිබඳ මෙසේ පැහැදිලි කර දක්වයි. "රටේ අධ්‍යාපන තොරතුරු අවශ්‍යතා, සංස්කෘතික හා විනෝදාත්මක අවශ්‍යතා සපුරන මධ්‍යස්ථානයක් ලෙස ක්‍රියාකරන බැවින් මහජන පුස්තකාලය ජාතියට ඉමහත් සේවාවක් සපයන ආයතනයක් වේ. මහජන පුස්තකාලය කෙනෙකුට වෙනත් අයෙකුගේ මැදිහත්වීමක් නොමැතිව නිදහසේ ඉගෙන ගැනීමට අවස්ථාව සලසයි. ජාතියේ දියුණුව සඳහා සංස්කෘතිය හා අධ්‍යාපනය අවශ්‍ය වූවකි. මෙම අවශ්‍යතාව බොහෝ දුරට මහජන

පුස්තකාල සපුරාලයි.”(ඊශ්වරි කොරයා) මේ අනුව අඛණ්ඩ වූ ද, යාවජීව වූ ද අධ්‍යාපනයක් සලසන පොදු ආයතනයක් ලෙස මහජන පුස්තකාල පෙන්වා දිය හැකිය. ප්‍රාදේශීය සභා, නගර සභා හා මහ නගර සභා යටතේ පාලනය වන මෙම මහජන පුස්තකාල තම ප්‍රාදේශීය උපයෝජකයන්ගේ තොරතුරු අවශ්‍යතා සම්පූර්ණ කිරීම සඳහා කටයුතු කරනු ලබයි. එනම්

- අධ්‍යාපනික අරමුණු
- ඉගෙනුම් හා ඉගැන්වීම් අරමුණු
- පර්යේෂණ අරමුණු
- විනෝදාත්මක අරමුණු

මේ අනුව විවිධ උපයෝජක කණ්ඩායම් හමුවේ ඉහත සඳහන් තොරතුරු අවශ්‍යතා සම්පූර්ණ කිරීම උදෙසා මහජන පුස්තකාලයේ අභ්‍යන්තර සේවා සැකැස්ම බොහෝ දුරට සකස් වන්නේ මෙසේය.

ළමා අංශය

බැහැර දෙන අංශය

වාර සඟරා අංශය

විමර්ශන අංශය

ආදී අංශයන්ගෙනි.

ඉහත දක්වන ලද අංශ අතුරින් මහජන පුස්තකාලයක විමර්ශන අංශය තම පාඨක ප්‍රජාව වෙත සපයන සේවාවන් මොනවාද? එම සේවාවන් ප්‍රමාණාත්මකද? යන්න විමර්ශන පුස්තකාලයාධිපතිවරයෙකුගේ කාර්යභාරය විමසීමේ දී අවධානය යොමු කළ යුතුය.

විමර්ශන සේවයක අවශ්‍යතාව

සාර්ථක විමර්ශන සේවාවක් අවශ්‍ය වන්නේ

01. පර්යේෂණයන්හි විෂයාන්තර සම්බන්ධතාව
02. තොරතුරුවල විසිර යාම
03. තොරතුරුවල අඛණ්ඩ වර්ධනය
04. පොත් පත්වල මිල අඛණ්ඩව ඉහළ යාම

(චීරසිංහ, 1998, පිටු . 8-9)

යන කරුණු නිසා තනි පුද්ගලයෙකුට හෝ ආයතනයකට සියලු ප්‍රකාශන අත්පත් කර ගත නොහැකිවේ. තොරතුරු ඛනුල විම නිසා උපයෝජකයා තොරතුරු අතර හිරවීමත්, සාධිකාරී මූලාශ්‍රවල ඇති හිඟකමත් නිසා විමර්ශන සේවාව නූතනයේ දී අත්‍යාවශ්‍ය සේවයක් ලෙස නම් කළ හැකිය. මහජන පුස්තකාලය තම පුස්තකාලයට වෙන් කරන මුදල් ප්‍රතිපාදන මගින් උසස් විමර්ශන මූලාශ්‍ර අත්පත්කර ගැනීමෙන් හා Inter library loan (අන්තර් පුස්තකාල පිරුළු සේවා) මගින් පොත් හුවමාරු කොට උපයෝජකයන්ගේ තොරතුරු අවශ්‍යතාව සම්පූර්ණ කිරීම සඳහා විමර්ශන සේවාව ඉහළ මට්ටමකින් පවත්වා ගත යුතු වේ.

මහජන පුස්තකාලයක විමර්ශන පුස්තකාලයාධිපතිවරයාගේ භූමිකාව

විමර්ශන පුස්තකාලයාධිපතිවරයෙක් යනු පුස්තකාලයක තොරතුරුවලින්, දැනුමෙන් පරිණත පුද්ගලයෙකි. ආචාර්ය S.R රංගනාදන්ට අනුව විමර්ශන පුස්තකාලයාධිපතිවරයා ග්‍රන්ථ ලෝකය පිළිබඳ කුතුහලයකින් සිටිය යුතු පුද්ගලයෙකි. විල්සන් සහ ටෝර්බර් අදහස් දක්වන පරිදි මනා පුහුණුවක් විමර්ශන පුස්තකාලයාධිපතිවරයාට තිබිය යුතුය (චීරසිංහ, 1998, පි. 10). විලියම් බී වයිල්ඩ් නම් පුස්තකාලයාධිපතිවරයා පවසන පරිදි විමර්ශන පුස්තකාලයාධිපතිවරයෙක් සතු විය යුතු ගුණාංග තුනක් මෙසේ දක්වයි (බී වයිල්ඩ්, විලියම්, 1891).

එනම්

01. පළපුරුද්ද
02. පළපුරුද්ද
03. පළපුරුද්ද

මේ අනුව මහජන පුස්තකාලයක විමර්ශන පුස්තකාලයාධිපතිවරයා දැනුමෙන් පරිපූර්ණ, උපයෝජක තොරතුරු අවශ්‍යතාවන් සම්පූර්ණ කළ හැකි පුද්ගලයෙක් විය යුතු බව මොනවට පැහැදිලිය. පහතින් විදේශීය මහජන පුස්තකාලයක විමර්ශන පුස්තකාලයාධිපතිවරයෙකුගෙන් බලාපොරොත්තු වන සේවය බඳවා ගැනීමේ කොන්දේසිවල දක්වා ඇත්තේ මෙසේ ය.

Librarian I – Reference Librarian

JOB SUMMARY

Under the direct supervision of the Head of Merrillville Branch, to provide reference service to the public and to do related tasks as assigned.

WORK PERFORMED

- Providing reference and instructional services in individual and group settings using print and electronic information sources
- Creating library publications, including bibliographies, guides and Web-based resources
- Collection development of the reference and circulating collection, through selection and weeding in assigned subject area
- Contributing to the evaluation and development of reference services and collections
- Maintaining current awareness and use of emerging information and library technologies
- Promoting library collections, technology and services through presentations, programs, and topical displays
- Plan, publicize and implement adult programs and displays
- Conduct instructional tours of library facilities
- Promote library services through outreach activities such as school and community visits
- Provide readers advisory
- Maintain discipline and order in the library
- Maintain basic circulation skills
- Substitute at branches as needed
- Perform related workroom duties as assigned

(ලපුවා ගැනීම <http://www.southchina.lib.me.us/Library/Welcome.html>)

ඉහත දක්වන ලද සේවාවන් විමර්ශන පුස්තකාලයාධිපතිවරයෙකු විසින් කළ යුතු බව South China Public Library තම සේවා කොන්දේසිවල දක්වා ඇත. මේ පිළිබඳ මහජන පුස්තකාලයක විමර්ශන පුස්තකාලයාධිපතිවරයෙකුගේ කාර්යභාරය පිළිබඳ සාකච්ඡා කිරීමේ දී පුළුල් ව අදහස් දක්වනු ලැබේ.

මහජන පුස්තකාලයක විමර්ශන පුස්තකාලයාධිපතිවරයෙකුගේ කාර්යභාරය

මෙහි දී මහජන පුස්තකාලයක විමර්ශන පුස්තකාලයාධිපතිවරයා සාම්ප්‍රදායික ක්‍රමවේදයන් ඉක්මවා ගොස් නවීන තාක්ෂණය හා බද්ධව, දක්ෂව තොරතුරු කළමනාකරුවෙකුගේ භූමිකාවේ කටයුතු කරන්නේ කෙසේ ද? කළ යුත්තේ මොනවාද? යන්න මෙහිදී සාකච්ඡා කළ යුතුව ඇත. පාඨක සේවාවේ හදවත විමර්ශන සේවාව බව W.K.M.M.K විරසිංහ මහතාගේ අදහසයි (විරසිංහ, 1998, පිටු. 8-12).

පොදුවේ පුස්තකාල ක්ෂේත්‍රයේ ද සාර්ථක පුස්තකාල සේවාවක පදනම විමර්ශන සේවාව බව නොයෙක් තැන්හි දක්වා ඇත. එසේ නම් එකී කර්තව්‍යය සාක්ෂාත් කර ගැනීම උදෙසා මහජන පුස්තකාලයක විමර්ශන පුස්තකාලයාධිපතිවරයා විමර්ශන පුස්තකාලයාධිපතිවරයෙක් ලෙස ක්‍රියාත්මක වන්නේ කෙසේදැයි විමසා බැලිය යුතුය. මෙහි දී පළමුව විමර්ශන සේවයක් යනු කුමක්ද යන්න පැහැදිලි කරගත යුතුය.

“විමර්ශන සේවය යනු පුස්තකාලයට පැමිණෙන පාඨකයන්ට අධ්‍යාපන හා පර්යේෂණ කටයුතු විධිමත්ව කරගෙන යාම සඳහා පුස්තකාලයාධිපතිවරයා විසින් දෙනු ලබන සහයෝගයයි.”
(විලියම් වර්නර් බ්‍රැන්ෆෝර්ඩ්)

“කුමක් හෝ අරමුණක් අරඹන පුස්තකාලය තුළ තොරතුරු සොයන පාඨකයන්ට පුස්තකාලයාධිපතිවරයා හෝ අදාළ වෘත්තීය වේදියා පෞද්ගලිකව සහය වීම විමර්ශන සේවාවයි.”
(මාහුම් පාවින්)

“විමර්ශන සේවය වශයෙන් හඳුන්වන්නේ අවශ්‍ය පාඨකයාට අවශ්‍ය පොත අවශ්‍ය ආකාරයෙන් මුණගැස්සවීමේ ක්‍රියාවලියයි.”
(ආචාර්ය එස් .ආර්. රංගනාදන්)

තව ද Glossary of library and information science – 2004 හි විමර්ශන සේවාවේ කාර්යභාරය මෙසේ විස්තර කර ඇත. “පාඨකයාගේ තොරතුරු අවශ්‍යතා සඳහා පුස්තකාලයේ තොරතුරු මූලාශ්‍රයන්ගෙන් තොරතුරු සැපයීමට සමත්, පුහුණුව ලත් පුස්තකාලයාධිපතිවරයෙකු සේවය කරන විමර්ශන අංශය මගින් සිදු වන්නා වූ සියලුම කාර්යයන් විමර්ශන සේවය වේ. පාඨකයාට ප්‍රතිචාර දැක්වීමේ දී දුරකථනය, පුද්ගලයින් මෙන් ම විද්‍යුත් තැපෑල භාවිත කරනු ලබන අතර කිසිදු සීමා කිරීමකින් තොරව විමර්ශන ප්‍රශ්නවලට පිළිතුරු සැපයීම සිදු කරයි. තොරතුරු සෙවීම සඳහා භාවිත කරන විධිමත් උපක්‍රම හා තාක්ෂණය, විවිධ ගවේෂණයන් පාඨකයින් වෙනුවෙන් මෙහෙයවීම, පුස්තකාලයේ සම්පත් වෙත පාඨකයින්ට මග පෙන්වීම, තොරතුරු ඇගයීමේ දී සහය වීම, විමර්ශන සංඛ්‍යාලේඛන තබා ගනිමින් පාඨකයින්ගේ විමර්ශනයේ විධිමත් භාවය ඉදිරිපත් කිරීම,

විමර්ශන එකතුවේ සංවර්ධනයට සහයවීම විමර්ශන පුස්තකාලයාධිපතිවරයාගේ කාර්යයන් වේ” ඉහත නිර්වචනයන්ට අනුව පොදුවේ විමර්ශන සේවයක් යනු පුස්තකාලය වෙත පැමිණෙන උපයෝජකයින්ගේ තොරතුරු අවශ්‍යයනා සම්පූර්ණ කිරීමයි. මහජන පුස්තකාලයක විමර්ශන අංශය මගින් ද එකී සේවාව සිදු කළ යුතුමය. කොළඹ මහජන පුස්තකාලය තම පුස්තකාලයේ විමර්ශන අංශයේ කාර්යභාරය පුස්තකාලයීය Web Page හි දක්වා ඇත්තේ මෙසේය.

Reference Service

An “Inquiry Service” which is attached to the reference section entertains readers for their subject and academic information requirements. This service provides directional and referral information and guides the readers to the correct materials. Readers are also provided an opportunity to request materials from outside sources on Inter Library Loan scheme operated in the reference section.

(උපුටා ගැනීම : <http://www.colombopubliclibrary.org/>)

මේ අනුව ද විෂයාත්මක හා අධ්‍යාපනික තොරතුරු පාඨක අවශ්‍යතාවය අනුව ලබා දීම, නිවැරදි මූලාශ්‍ර සඳහා මග පෙන්වීම තම මුඛ්‍ය අරමුණ ලෙස දක්වා ඇත.

විමර්ශන ග්‍රන්ථ තේරීම

මහජන පුස්තකාලයක හෝ වෙනත් පුස්තකාලයක පළමු කාර්යය විය යුත්තේ තම උපයෝජක කණ්ඩායම් හඳුනාගෙන ඔවුන්ගේ අවශ්‍යතාවන්ට ගැලපෙන එකතුවක් සංවර්ධනය කර ගැනීම වේ. මහජන පුස්තකාල ප්‍රමිතියක් වශයෙන් විමර්ශන ග්‍රන්ථයක් හැඳින්විය යුත්තේ “ විමර්ශනය සඳහා නිරන්තරයෙන් ම පුස්තකාලයේ තිබිය යුතු වූද, ඒ නිසාම බැහැර දිය නොහැකි වූ ද ග්‍රන්ථයක් ”

(ALA glossary of library & information science, 1983, p. 188) යනුවෙනි. සාමාන්‍යයෙන් විමර්ශන ග්‍රන්ථවල මිල අධිකය. එසේම

නිරතුරුවම පැරණි සංස්කරණ ඉවත් කොට නව සංස්කරණ ලබා ගත යුතුය. විශේෂයෙන්ම දියුණු වන රටවල පුස්තකාලයෙන් බැහැර කිසියම් තැනකින් නිවැරදි තොරතුරු ලබා ගැනීම උගහට බැවින් ඉතා කුඩා ජනාවාසයක වුවත් මූලික විමර්ශන ග්‍රන්ථ එකතුවක් ගොඩ නගා ගැනීම අවශ්‍ය වේ. ප්‍රශ්නයක්ව ඇත්තේ දියුණු වන රටවල, ඒ රටවලට අදාළ තොරතුරු අඩංගු ස්වභාවයෙන්ම ලියැවුණු විමර්ශන ග්‍රන්ථවල හිඟකමය.

ජනගහනය 3000 කින් යුත් ප්‍රදේශයක පිහිටි පුස්තකාලයකට යටත් පිරිසෙන් විමර්ශන ග්‍රන්ථ 100 ක්වත් අවශ්‍යය. මීට වඩා ජනගහනයෙන් යුත් ප්‍රදේශවල සියයට දහයක්වත් විමර්ශන ග්‍රන්ථවලින් සමන්විත විය යුතුය. මීටත් වඩා විශාල ජනගහනයක් යුත් ප්‍රදේශවල එම අනුපාතය තවත් වැඩි විය යුතුය. විමර්ශන ග්‍රන්ථවල මිල අධික හෙයින් පුස්තකාල වෙත පැවරෙන බර අඩුකර ගැනීම සඳහා වෙනත් ප්‍රාදේශීය පුස්තකාල හෝ ජාතික පුස්තකාල සමග හුවමාරු ක්‍රමයක් පවත්වාගෙන යාම ප්‍රයෝජනවත්ය. ශාඛා පුස්තකාල ඇතුළු සියලුම පුස්තකාලයන්හි ළමා පාඨකයන්ගේ විමර්ශන අවශ්‍යතාවන් කෙරෙහි අවධානය යොමු කළ යුතුය. ළමා අංශයෙහි ඔවුන්ට සුදුසු විමර්ශන කෘති සපයා තිබීම අවශ්‍යය. ලොකු ළමයින් සාමාන්‍ය විමර්ශන ග්‍රන්ථ භාවිතයට හුරු කළ යුතුය.

පහත නිර්වචනයන්ට අනුව විමර්ශන කෘතියක් යනු පුස්තකාලයෙන් බැහැර නොදෙන තොරතුරු අවශ්‍යතාවට පමණක් භාවිත කළ යුතු කෘති විශේෂයකි .

“විමර්ශන ග්‍රන්ථයක් යනු සුවිශේෂී තොරතුරක් ලබාගැනීමට පමණක් කියවිය යුතු එහෙත් එක දිගට නොකියවිය යුතු ග්‍රන්ථයකි.”

(පුස්තකාල විඥාපන විද්‍යා විශ්ව කෝෂය)

තවද

“කිසියම් හේතුවක් නිසා පුස්තකාලයෙන් බැහැර නොදෙන පුස්තකාලය තුළදීම පමණක් පරිශීලනය කළයුතු ග්‍රන්ථයකි”

(ALA ශබ්ද මාලාව)

